

KORCHEM 2023/2024

Téma: Barviva

Soutěž probíhá ve **třech kolech**, která jsou zveřejňována v průběhu celého školního roku. **Vyhlášení výsledků** proběhne **25. 6. 2024**. Dle harmonogramu soutěže žáci vypracují **tři kola**. Každé kolo obsahuje teoretickou a praktickou část. Soutěžní úlohy jsou koncipovány tak, aby je dokázali vyřešit i „méně zdatní“ žáci. Tato soutěž je zaměřena mezioborově.

	Název	Zveřejnění zadání	Ukončení kola
1. kolo	Přírodní barviva	29. 9. 2023	19. 11. 2023
2. kolo	Potravinová barviva	27. 11. 2023	21. 1. 2024
3. kolo	Průmyslová barviva	28. 1. 2024	24. 3. 2024

Zadání: <http://kch.osu.cz/index.php/udalosti/>

Řešení je nutné zaslat na e-mail: korchem.osu@gmail.com

Registrace soutěžících na: <https://forms.gle/5nSQnXCQAVDsJwYG9>

Organizátoři:

OSTRAVSKÁ UNIVERZITA
PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

Autoři:

RNDr. Kateřina Trčková, Ph.D.

Stanislav Resutík

Hana Rosypalová

Bc. Adéla Pastuszková

Recenzent:

RNDr. Kateřina Trčková, Ph.D.

1. kolo – Přírodní barviva

Úkol č. 1: Tajenka

10 bodů

1		6					2	
2			7					
3								4
4								3
5				8	9			
6	5						1	

- Název pro v tuku rozpustné pigmenty, které byly poprvé izolovány z kořene mrkve obecné.
- Název pro intenzivní červené glukosidové barvivo s označením E162 vyskytující se v kořenové zelenině.
- Název pro červené krevní barvivo, které má ve svém řetězci centrální atom železo.
- Název pro skupinu rostlinných barviv, které zabarvují květy rostlin a plodů, mají antioxidační vlastnosti a podporují imunitu. Vyskytují se zelenině, ovoci, zrnech, listech a kůře stromů.
- Název pro zelené barvivo vyskytující se u vyšších rostlin, mechů, i některých bakterií.
- Název pro sytě žluté přírodní barvivo E100, které se vyskytuje v kořeni Kari.

TAJENKA

Přírodní ..... mění barvu v závislosti na změně pH.

Za doplnění pojmu do doplňovačky 1 bod, celkem 6 bodů.

Za doplnění tajenky 1 bod.

Doplň do tabulky typ barviva z křížovky a přiřaď rostlinu, která je zdrojem tohoto barviva.

Vyber z nabídky.

Listy špenátu – obilka ovsa – oddenek kurkumy – bulva řepy – palice kukuřice

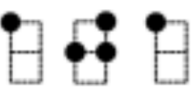

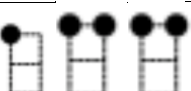

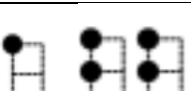

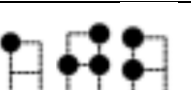

Barva	Název barviva	Rostlina
Žluté		
Zelené		
Červené		

0,5 bodu za doplněný pojem do tabulky, celkem 3 body

Úkol č. 2: Šifra

10 bodů

1. Dostala se k nám do laboratoře směsice zašifrovaných éček. Rozšifruj je, vyber z nich ta, která jsou přírodní, a pojmenuj je.

Zašifrované éčko			Název éčka	Název barviva
				
				
				
				
				
				
				

0,5 bodu za rozluštění éčka a 0,5 bodu za doplněný pojem do tabulky, celkem 7 bodů

2. Vyber z rozšifrovaných barviv ta, která jsou přírodní. Doplně do tabulky názvy barviv a název pro skupinu látek (karoteny, xanthofyly, pyranová barviva, vitaminy, indolová barviva), do které patří.

Přírodní barviva	Skupina látek

Úkol č. 3: Výpočty

10 bodů

1. Koření kurkuma obsahuje 5% barviva kurkuminu.
  - a. Vypočítejte, jaké množství barviva kurkuminu je obsaženo v jednom 30 g balení kurkumy.

0,5b zápis, 1b výpočet, 0,5b odpověď, celkem 2 body

- b. Vypočítejte hmotnost vody, kterou bude potřeba přidat k množství kurkuminu, které jsme vypočítali v předešlém kroku, abychom získali roztok o koncentraci 0,5 %.

0,5b zápis, 2b výpočet, 0,5 b za odpovědi, celkem 3 body

- c. Vypočítejte, jaké množství 0,5% roztoku kurkuminu potřebujeme pro přípravu 100 g 0,1% roztoku kurkuminu. Množství vody uvádějte v gramech, hustoty látek zanedbávejte.

Zápis 0,5b, 1b výpočet kurkumin, 1b výpočet voda, 0,5b odpověď, celkem 3 body

2. Zakroužkuj správnou odpověď

- a. Přidáním vody do roztoku se koncentrace roztoku kurkuminu **zvýší – sníží.**
- b. Přidáním většího množství kurkumy do roztoku se koncentrace roztoku kurkuminu **zvýší – sníží.**
- c. Kurkumin je **dobře – špatně** rozpustný ve vodě.
- d. Rozpustnost kurkuminu se při přípravě pokrmů zvyšuje přidáním **vody – oleje.**

0,5b za jednu odpověď, celkem 2 body

Úkol č. 4: Pokus

10 bodů

Pomocí přírodního indikátoru určete pH roztoku

Chemikálie: kyselina citrónová, jedlá soda, voda, roztok čistícího přípravku Cif, vlastní výběr (čirý roztok)

Postup:

1. Indikátor připravíte tak, že červené zelí, nebo čaj zalejete horkou vodou a necháte vylouhovat do vychladnutí. Poté směs přecedíte přes jemné sítko. Můžete použít také šťávu ze sterilizovaného červeného zelí.
2. Z připravených roztoků odměřte stejné množství a přidejte k nim několik kapek indikátoru.

Pozorování:

Zakroužkuj správnou odpověď

1. Roztok kyseliny citrónové je **kyselý – neutrální – zásaditý**, zbarvil se do **červena – fialova – světle zelena**.
2. Roztok jedlé sody je **kyselý – neutrální – zásaditý**, zbarvil se do **červena – fialova – světle zelena**.
3. Voda je **kyselá – neutrální – zásaditá**, zbarvila se do **červena – fialova – světle zelena**.
4. Roztok Cifu je **kyselý – neutrální – zásaditý**, zbarvil se do **červena – fialova – světle zelena**.
5. Mnou vybraný roztok _____ je **kyselý – neutrální – zásaditý**, zbarvil se do **červena – fialova – světle zelena**.

0,5 bodů za zakroužkování 1 pojmu, 2 body za fotky, celkem 7 bodů

Barviva obsažená v červeném zelí se nazývají ..... Ačkoli název zní vcelku nebezpečně, ve skutečnosti jsou neškodné. Často se tato barviva vyskytují ve ..... (doplň buněčnou organelu) rostlinné buňky a na etiketě výrobků mají označení E.....

Za doplnění pojmu 1 bod, celkem 3 body